

บทที่ 4

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในบทที่ 3 พบว่า มีตัวแปรจำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปร สถานภาพการสมรสของพ่อแม่ ตัวแปรการทำหน้าที่ของครอบครัว และตัวแปรลำดับการเกิด ที่สามารถจำแนกความแตกต่างระหว่างกลุ่มวัยรุ่นชายที่ติดยาเสพติด และกลุ่มวัยรุ่นชายที่ไม่ติดยาเสพติดได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีความแม่นยำในการจำแนกกลุ่มวัยรุ่นชายที่ติดยาเสพติด และกลุ่มวัยรุ่นชายที่ไม่ติดยาเสพติดได้ถูกต้องร้อยละ 66.1 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดซึ่งผู้วิจัยได้อภิปรายผลในแต่ละด้านดังนี้

1. สถานภาพการสมรสของพ่อแม่

สถานภาพการสมรสของพ่อแม่ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการจำแนกความแตกต่างระหว่างกลุ่มวัยรุ่นชายที่ติดยาเสพติดและกลุ่มวัยรุ่นชายที่ไม่ติดยาเสพติดได้ดีที่สุดเมื่อเทียบกับตัวแปรอื่นที่นำมาวิเคราะห์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์คานอนิคัลมาตรฐานเท่ากับ .720 ($C_i = .720$)

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า สถานภาพการสมรสของพ่อแม่แบบแยกกันอยู่จำแนกความแตกต่างระหว่างกลุ่มวัยรุ่นชายที่ติดยาเสพติดและกลุ่มวัยรุ่นชายที่ไม่ติดยาเสพติดได้ โดยที่กลุ่มวัยรุ่นชายที่ติดยาเสพติด มีพ่อและแม่หย่าร้างหรือแยกกันอยู่ถึงร้อยละ 53.1 ของจำนวนวัยรุ่นชายที่ติดยาเสพติดทั้งหมด ในขณะที่วัยรุ่นชายที่ไม่ติดยาเสพติด มีพ่อและแม่แยกกันอยู่เพียงร้อยละ 22.2 ของจำนวนวัยรุ่นชายที่ไม่ติดยาเสพติดทั้งหมด

จะเห็นได้ว่าเมื่อพ่อหรือแม่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องจาก เด็กไปเด็กย่อมได้รับความกระทบกระเทือนอย่างหนัก จากความสูญเสียบุคคลที่ตนเองรัก นอกจากนี้พ่อหรือแม่บางรายที่เป็นฝ่ายดูแลเด็ก อาจมีความจำเป็นในการทำงานเพื่อหารายได้จนไม่สามารถจะเลี้ยงดูเด็กได้เอง และต้องฝากผู้อื่นเลี้ยงดู ทำให้เด็กขาดความอบอุ่น ว่าเหว หรือเกิดปัญหาทางพฤติกรรมต่างๆ อันกระทบกระเทือนต่อสภาวะจิตใจของเด็กไม่มากนักน้อยอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยงได้จากผลการวิจัยในครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า สถานภาพการสมรสของพ่อแม่แบบแยกกันอยู่ เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับวัยรุ่นชายที่ติดยาเสพติด ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดต่างๆ ที่กล่าวว่า การขาดความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่ โดยที่พ่อแม่ละทิ้งหรือแยกกันอยู่ ทำให้เกิดความไม่สมดุลขึ้นภายในครอบครัว ส่งผลให้เด็กมีจิตใจที่แข็งกระด้าง เกิดความสับสนทางจิตใจ หาทองานที่ตนเองขาดไปในทางที่ผิด ขอบรรณ มองโลกในแง่ร้าย และถูกเพื่อนชักจูงไปในทางที่ผิด ติดยาเสพติดได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Slater & Harber (1984) ที่พบว่าเด็กในครอบครัวแตกแยกมีความขัดแย้งในจิตใจสูง มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ วิตกกังวล และมีความรู้สึกควบคุมตนเองไม่ได้ จึงทำให้เด็กและเยาวชนที่อยู่ในครอบครัวลักษณะนี้หันไปกระทำผิด

ได้โดยง่าย โดยเฉพาะการติดยาเสพติด ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าสภาพครอบครัวแตกแยกมีส่วนสัมพันธ์กับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ดังที่นักวิจัยหลายท่านได้ทำการศึกษาพบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมักมาจากครอบครัวแตกแยก (Berg et al. 1967, Nuell & Hidley, 1974) ในขณะที่ Reily, 1979; Baumrind, 1985; Stoker and S Swadi 1990; Isohanni et al., 1991 พบว่า การหย่าร้าง เป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถทำนายหรือเป็นปัจจัยเสี่ยงในการใช้ยาเสพติดของวัยรุ่น ส่วน Low และคณะ (1996) พบว่า วัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่ไม่เอาใจใส่ดูแล ตลอดจนผู้ที่มาจากสภาพครอบครัวที่ไม่มั่นคง เช่น พ่อแม่หย่าร้างกัน ครอบครัวที่พ่อแม่ต้องทำงานนอกบ้านเป็นเวลานาน และเด็กไม่มีแบบอย่างในการเรียนรู้ เป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการติดยาเสพติด เช่นเดียวกับ Diana Baumrind (1991) สรุปผลการศึกษาด้านสภาพการสมรสของพ่อแม่ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นไว้ว่า การแยกทางกันหรือสภาพครอบครัวที่มีปัญหา ส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา และมีความเสี่ยงต่อการติดยาเสพติดมากกว่าเด็กที่ไม่ได้มาจากครอบครัวที่แยกกันอยู่

นอกจากนี้ยังมีทฤษฎีของ Merton (1968) ที่นำมาสนับสนุนผลการวิจัยครั้งนี้ได้เป็นอย่างดี ซึ่ง Merton ได้กล่าวถึงทฤษฎี Structural - Function เกี่ยวกับโครงสร้างและหน้าที่ของครอบครัวไว้ว่า หากโครงสร้างของครอบครัวผิดปกติ กล่าวคือ พ่อแม่แยกกันอยู่ หรืออื่นๆ จะทำให้ครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่ของตนได้อย่างสมบูรณ์ เกิดความบกพร่องในการดูแลสมาชิกในครอบครัว ซึ่งส่งผลให้สมาชิกในครอบครัวมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น ติดยาเสพติดได้ ทฤษฎีของ Merton นอกจากจะสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้แล้ว ยังสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยอื่นๆ อีกได้แก่ Friedman, Terras, & Glassman (2001) พบว่า พ่อแม่ที่แยกทางกันหรือหย่าร้างมีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้สารเสพติดสูง เช่นเดียวกับ ผลการวิจัยของ Atkinson, Richard, & Carlson (2001) พบว่า ครอบครัวที่แตกแยกจะเกี่ยวข้องกับวัยรุ่น โดยวัยรุ่นจะเลือกคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนและมีการใช้ยาเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Schuster & Kilby (1992) ที่พบว่าสาเหตุการเสพยาเสพติดเกิดจากวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่แตกแยก วัยรุ่นนั้นจะมีความเสี่ยงต่อการเสพยาเสพติดสูง

จากงานวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ยังมีงานวิจัยในประเทศไทยอีกหลายชิ้นที่สนับสนุนงานวิจัยต่างประเทศ เช่น ประไพ การะเกตุ (2546) วัฒนา ศรีวิวัฒนชัย (2543) ชมัยพร อุนอัน (2540) ภาวิณี อยู่ประเสริฐ (2540) พิศิษย์ นีรัญกิจ (2536) วารุณี ภูริสินสิทธิ์ (2531) และสุธิรา วิสารทพงศ์ (2531) นพพร พานิชสุข (2523) พบว่า สถานภาพการสมรสของพ่อแม่ เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการติดยาเสพติดของวัยรุ่น โดยวัยรุ่นที่ติดยาเสพติดมาจากครอบครัวที่มีปัญหา มีความสัมพันธ์ไม่ราบรื่น คือ มีความขัดแย้ง พ่อแม่แยกทางกันหรือหย่าร้าง และเด็กวัยรุ่นที่ติดยาเสพติดมักเป็นเด็กที่พ่อแม่ไม่สนใจ ทำให้รู้สึกว่าตนเองไม่เป็นที่ต้องการ ไม่มีความหมายต่อครอบครัว นอกจากนี้ปริญญา เหลืองอุทัย (2544) ก. สินศักดิ์ สุวรรณโชติ (2542) และอังคณา

เปตะนันท์ (2537) ยังพบว่า พฤติกรรมการเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน มีสาเหตุมาจาก สภาพครอบครัวแตกแยก นอกจากนี้ สมพิศ สุขวิฑูร์ณ์ (2541) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการทำนาย พฤติกรรมในการป้องกันการติดยาเสพติดได้ดีที่สุดเป็นลำดับแรกคือ การมีครอบครัวที่อบอุ่น บิดามารดาอยู่ด้วยกันและมีความเอื้ออาทรต่อกัน นอกจากนี้ นักจิตวิทยาได้ศึกษาพบว่าเด็กที่พ่อแม่แยกกันอยู่ จะมีปัญหาเป็นอันดับหนึ่ง ส่วนเด็กที่พ่อแม่เสียชีวิตทั้งคู่มีปัญหาเป็นอันดับรองลงมา ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ปัญหาทางด้านพฤติกรรม อารมณ์ สังคม และสุขภาพ เด็กจากครอบครัวประเภทนี้มีความโน้มเอียงที่จะสร้างบุคลิกลักษณะในทางลบ เขาแต่ใจตัวเอง ไม่ค่อยสนใจที่จะทำตัวให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ควบคุมตนเองไม่ค่อยได้ และมักรู้สึกผิดหวังโทษแท้ ทั้งนี้การศึกษาปัญหาเฉพาะด้านการติดยาเสพติดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก ได้ยืนยันว่าสาเหตุเกิดจากปัญหาครอบครัวลักษณะต่างๆ กัน เช่น การหย่าร้าง พ่อแม่ไม่ลงรอยกัน พ่อแม่ไม่เป็นแบบอย่างที่ดี เด็กปกครองตนเองหรืออยู่กับบุคคลอื่น และในบรรดาสาเหตุครอบครัวเหล่านี้ ปัญหาการหย่าร้างสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง (นิภา นิธยาน, 2520)

จากแนวคิดทฤษฎีและการศึกษาวิจัยดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า สถานภาพการสมรสของพ่อแม่ เป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่นที่ติดยาเสพติด เนื่องจากในวัยเด็ก บุคคลจำเป็นต้องได้รับประสบการณ์ที่อบอุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากพ่อแม่ หากต้องเผชิญกับสภาวะครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ เช่น สูญเสียพ่อแม่ ไม่ว่าจะเป็นการตาย แยกกันอยู่ สภาพดังกล่าวจะก่อให้เกิดการกระทบกระเทือนต่อพัฒนาการของบุคคล เกิดความคับข้องใจ มีปัญหาในการปรับตัวในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นสาเหตุต่อการเกิดปัญหาทางพฤติกรรมและนำไปสู่การติดยาเสพติดขึ้นได้

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันปัญหาการแยกทางกันของครอบครัวมีเพิ่มมากขึ้น แต่มิได้หมายความว่า เด็กที่อยู่ในสภาพครอบครัวดังกล่าว จะต้องเป็นเด็กที่มีปัญหาหรือติดยาเสพติดเสมอไปทุกคน ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับว่าเด็กมีความสุข เข้าใจ และยอมรับกับสภาพดังกล่าวมากน้อยแค่ไหน เช่น เด็กที่ต้องอยู่ในสภาพที่ขาดพ่อหรือแม่เนื่องจากสภาพครอบครัวที่แตกแยก แต่หากเด็กยังคงได้รับความรักความอบอุ่นไม่ต่างจากที่เขาเคยได้รับจากทั้งพ่อและแม่ ปัญหาการติดยาเสพติดก็ยากที่จะเกิดขึ้นได้ ในทางตรงกันข้าม หากเด็กต้องเผชิญอยู่ในสภาพครอบครัวที่แตกแยก ไม่ได้มีความสุข ความอบอุ่นใจเพียงพอ เด็กจะเกิดความสับสน ว้าวุ่น เกิดความคับข้องใจ รู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ โกรธแค้นพ่อหรือแม่ที่ทอดทิ้งตนไป และทำตัวเป็นปรีภักษ์กับพ่อหรือแม่ เรียกร้องความสนใจโดยการทำสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งง่ายต่อการเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบน หรือถูกชักจูงไปติดยาเสพติดได้โดยง่าย ดังนั้น สถานภาพการสมรสของพ่อแม่ จึงถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความความสัมพันธ์กับการติดยาเสพติดของวัยรุ่นชายตอนกลางได้อย่างชัดเจน

2. การทำหน้าที่ของครอบครัว

การทำหน้าที่ของครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญรองลงมา ในการเป็นตัวแปรจำแนกความแตกต่างระหว่างกลุ่มวัยรุ่นชายที่ติดยาเสพติดและกลุ่มวัยรุ่นชายที่ไม่ติดยาเสพติด โดยมีค่าสัมสัมพันธ์สหสัมพันธ์คาโนนิกัลมาตรฐานเท่ากับ ($C_i = -.487$) โดยพบว่า กลุ่มวัยรุ่นชายที่ติดยาเสพติดมีคะแนนการทำหน้าที่ของครอบครัว (Family Functions) โดยเฉลี่ยต่ำกว่ากลุ่มวัยรุ่นชายที่ไม่ติดยาเสพติด

การทำหน้าที่ของครอบครัว เป็นตัวแปรสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับการติดยาเสพติดของกลุ่มวัยรุ่นชายตอนกลาง โดยพิจารณาตามแนวคิดของแมคมาสเตอร์ที่ว่า ครอบครัวเป็นระบบเปิด (open system) ประกอบด้วยระบบย่อยได้แก่ ระบบคู่สมรส ระบบบิดามารดา และบุตร ระบบของพี่น้อง และระบบเครือญาติ นอกจากนี้ ครอบครัวยังมีความสัมพันธ์กับระบบภายนอกอื่น ๆ เช่น ระบบครอบครัวขยาย ชุมชน สถาบันการศึกษา การเมือง รวมทั้งองค์กรทางศาสนา เป็นต้น ถ้าระบบครอบครัวมีกระบวนการ (process) ที่ไม่เหมาะสมก็จะทำให้เกิดปัญหาขึ้นได้ นอกจากนี้การทำหน้าที่ของครอบครัวของแมคมาสเตอร์ (Epstein et al., 1984) ยังได้ใช้หลายทฤษฎีในการอธิบาย เช่น ทฤษฎีการสื่อสาร ทฤษฎีการเรียนรู้และทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ฯลฯ ซึ่งทฤษฎีต่าง ๆ เหล่านี้ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับระบบของครอบครัวว่า แต่ละหน่วยในระบบครอบครัวมีความเกี่ยวข้องกัน ซึ่งพฤติกรรมของสมาชิกคนหนึ่งจะมีอิทธิพลต่อสมาชิกคนอื่น ดังนั้นการทำความเข้าใจสมาชิกคนใดคนหนึ่งไม่สามารถทำได้โดยวิเคราะห์บุคคลนั้นเพียงลำพัง จำเป็นต้องพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้นและครอบครัวทั้งระบบด้วย ซึ่งรูปแบบของปฏิสัมพันธ์ และการจัดองค์กรในครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดพฤติกรรมของสมาชิกแต่ละคน ตาม McMaster Model of Family Functioning หรือ MMFF การทำหน้าที่ของครอบครัวแบ่งได้เป็นระดับ จากมีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งจะผลักดันให้สมาชิกพัฒนาไปอย่างดีทั้งกายและใจ ไปจนถึงไร้ประสิทธิภาพซึ่งทำให้เกิดปัญหาหรือพยาธิสภาพได้ แม้แนวคิดนี้จะแบ่งการทำหน้าที่ของครอบครัวเป็นด้านต่าง ๆ อย่างชัดเจน เช่น การแก้ปัญหา การสื่อสาร การปฏิบัติตามบทบาท ฯลฯ ในความเป็นจริงแล้วแต่ละด้านมีความคาบเกี่ยวกันอยู่เสมอ นอกจากนี้แนวคิดนี้พิจารณาเฉพาะการทำหน้าที่ในปัจจุบันเท่านั้นซึ่งมี 6 ด้านดังนี้ ด้านการแก้ปัญหาของครอบครัว ด้านการสื่อสารของครอบครัว ด้านบทบาทของครอบครัว ด้านการตอบสนองทางอารมณ์ของครอบครัว ด้านความผูกพันทางอารมณ์ของครอบครัว และด้านการควบคุมพฤติกรรมของครอบครัว ซึ่งแต่ละด้านล้วนมีความสัมพันธ์กับการติดยาเสพติดของวัยรุ่นดังนี้ในด้านการแก้ปัญหาของครอบครัว พร่อมพันธ์ คุ่มเนตร (2546) ได้ทำการศึกษาพบว่าครอบครัวของผู้ติดยาเสพติดมีความบกพร่องในการแก้ปัญหาภายในครอบครัว ทำให้เกิดความขัดแย้งและไม่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว ในการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการแก้ปัญหา ส่วนในด้านการสื่อสารของครอบครัว Susanne M. Stronski และคณะ (2000) ได้ทำการศึกษาพบว่า ปัจจัยป้องกันการติดยาเสพติดของวัยรุ่นชาย

ลวิสเซอรแลนดท์ที่สำคัญประการหนึ่งคือ การสื่อสารที่ดีกับพ่อแม่และสมาชิกในครอบครัว ส่วน Reily, 1979; Baumrind, 1985; Stoker and S Swadi 1990; Isohanni et al., 1991 อ้างใน Harith Swadi (1999) พบว่า การสื่อสารทางลบในครอบครัว และการสื่อสารแบบปิด สามารถทำนายหรือเป็นปัจจัยเสี่ยงในการใช้ยาเสพติดของวัยรุ่น สอดคล้องกับอุมพร ตรังคสมบัติ (2544) พบว่า ครอบครัวของผู้ติดยาเสพติดมีความบกพร่องในด้านการสื่อสาร เช่น มีการทะเลาะวิวาท ในด้านบทบาทของครอบครัว ศรีวรรณา เจียรวัฒน์ชัย (2539) พบว่า บทบาทของบิดามารดาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนในครอบครัวที่ดีมีส่วนเสริมสร้างและช่วยป้องกันเด็กและเยาวชนต่อการติดยาเสพติด ซึ่งครอบครัวที่ทำหน้าที่ที่เหมาะสม จะมีการมอบหมายบทบาทและหน้าที่ให้แก่สมาชิกแต่ละคน บทบาทและหน้าที่นั้นต้องมีความเห็นพ้องต้องกัน มีการปฏิบัติตามและมีการประสานกับบทบาท และหน้าที่ของสมาชิกอื่นๆ ด้วย ในขณะที่ลาดทองใบ ภูอภิรมย์ (2530) ได้ศึกษาบทบาทของครอบครัวในการป้องกันการติดยาเสพติด พบว่าพ่อแม่ที่เลี้ยงลูกแบบตามใจ ทำให้เด็กเกิดปัญหาในการควบคุมตนเอง ทำให้มีแนวโน้มในการใช้ยาเสพติดมากขึ้น ในด้านการตอบสนองทางอารมณ์ของครอบครัว ผลงานวิจัยของละมละ แอ โดย และรอซซีดี เลิศอริยะพงษ์กุล (2541) พบว่า กลุ่มเยาวชนมุสลิมที่เสพยาเฮโรอีน ร้อยละ 60 กล่าวว่าตนเองมีความสุขน้อยหรือไม่มีความสุขเลยในครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับ McKay et al. (1991) ที่พบว่า ครอบครัวที่มีการทำหน้าที่บกพร่องในการตอบสนองทางอารมณ์ มักมีการแสดงออกทางอารมณ์ในด้านลบ ซึ่งพบในครอบครัวของวัยรุ่นที่ติดยาเสพติด ในด้านความผูกพันทางอารมณ์ของครอบครัว จากงานวิจัยของนวลจันทร์ ทศนชัยกุล (2540) พบว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความรุนแรงในการเสพยาเสพติด สอดคล้องกับชมัยพร อนุอิน (2540) พบว่า ความรู้สึกผูกพันกับบิดามารดาเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการติดยาเสพติดและสุรา ส่วนอุมพร ตรังคสมบัติ (2544) พบว่าครอบครัวของผู้ติดยาเสพติด มีลักษณะความผูกพันจะเป็นแบบ ความผูกพันมากเกินไป ทำให้ขาดอิสระ และความเป็นส่วนตัว รวมทั้งความผูกพันแบบปราศจากความผูกพัน สมาชิกต่างคนต่างอยู่ ไม่สนใจซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับ กัญญาวิณี อยู่ประเสริฐ (2540) พบว่า เด็กที่ใช้สารเสพติดนั้นมีสัมพันธภาพในครอบครัวแบบต่างคนต่างอยู่ หรือมีความผูกพันแบบปราศจากความผูกพันสอดคล้องกับประณีต ปิยสิรานนท์ (2538) พบว่า เด็กและเยาวชนในคดียาเสพติด ส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ รวมทั้งไม่ให้เวลาและความสนใจแก่ลูกเท่าที่ควร หรือมีความผูกพันแบบปราศจากความผูกพัน นอกจากนี้อุไรวรรณ พัฒนสัตยวงศ์ และคณะ พบว่า ปัญหาพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารเสพติดในเด็ก และเยาวชนในสถานพินิจ เป็นผลมาจากปัจจัยเกี่ยวข้องต่างๆ เช่น ความสัมพันธ์กับพ่อแม่ เป็นต้น ด้านการควบคุมพฤติกรรมของครอบครัว จากงานวิจัยของดุฎฎิ โยเหลา (2540) พบว่า พ่อแม่ไม่มีวิธีการควบคุมพฤติกรรมของลูก เมื่อลูกมีพฤติกรรมไม่ดีจะปล่อย เมื่อลูกทำความดีจะให้รางวัลโดยเน้นที่เงิน และสิ่งของ ทำให้เด็กและเยาวชนติดยาเสพติด สอดคล้องกับสัญญาชัย ตูลาบดี (2540) พบว่า ครอบครัวร้อยละ 32

ไม่ได้ดูแลควบคุมการเที่ยวเตร่ของบุตร ก่อให้เกิดปัญหาการเสพยาเสพติดของบุตรหลานในวัยเด็ก และเยาวชน เช่นเดียวกับผลงานวิจัยของศุภารัฐ เมื่อคง (2541) พบว่า สาเหตุการติดสารเสพติด ส่วนใหญ่มาจากการควบคุมพฤติกรรมแบบตามใจมากเกินไป ทำให้เด็กช่วยเหลือตนเองไม่ได้ เชื้อคนง่าย ส่วนครอบครัวที่กำหนดหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนเอาไว้แน่นอน มีกฎที่เข้มงวดและมีบทลงโทษเมื่อฝ่าฝืน จะส่งผลเสียต่อสมาชิกทำให้การปรับตัวเป็นไปอย่างลำบาก เนื่องจากไม่มีโอกาสต่อรองหรือเปลี่ยนแปลงกฎให้เหมาะสมกับสถานการณ์ อาจนำไปสู่การต่อสู้ช่วงชิงอำนาจภายในครอบครัวและการต่อต้านแบบดื้อเงียบได้ ดังนั้น ครอบครัวควรมีมาตรฐานและกฎเกณฑ์ที่ยืดหยุ่นพอประมาณ มีการพิจารณาสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและปรับเปลี่ยนกฎไปตามความเหมาะสม โดยมีจุดมุ่งหมายให้เกิดระเบียบวินัย ไม่ใช่ควบคุมไว้ได้อำนาจ สมาชิกจึงจะเกิดความรู้สึกอยากร่วมมือและปฏิบัติตามกฎที่ตั้งไว้ เช่นเดียวกับผลงานวิจัยของ Kevin M. King และ Laurie Chassing (2004) ที่พบว่า พ่อแม่ที่สามารถควบคุมระเบียบของลูกๆ ได้ จะเป็นปัจจัยป้องกันไม่ให้ลูกติดยาเสพติดได้

จะเห็นได้ว่า การทำหน้าที่ของครอบครัวที่เหมาะสมทั้งทางด้านการแก้ปัญหา การสื่อสาร การปฏิบัติตามบทบาทของแต่ละคน การมีความผูกพันและการแสดงออกทางอารมณ์ที่มั่นคง รวมทั้งการควบคุมพฤติกรรมให้อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม จะเป็นการส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัว มีสุขภาพจิตที่ดี มีความรัก ความเข้าใจ เอื้ออาทร ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่ถ้าการทำหน้าที่ในครอบครัวในด้านต่างๆ โดยทั่วไปไม่เหมาะสม เช่น ครอบครัวขาดความรักความอบอุ่น ไม่มีการสื่อสาร ความคาดหวังของบิดา มารดาสูง หรือต่ำเกินไป การเลี้ยงดูแบบตามใจ จะทำให้วัยรุ่นขาดความมั่นใจในตนเอง ตามเพื่อน ถูกชักจูงได้ง่าย เมื่อมีปัญหา หรือความคับข้องใจ อาจพึ่งสารเสพติดได้ (พร้อมพันธ์ คู่มนตร, 2546) สอดคล้องกับงานวิจัยของสำเนา มากแบน (2542) ที่พบว่า การปฏิบัติของครอบครัวของวัยรุ่นที่ติดยาบ้า ด้านการตอบสนองความต้องการทางชีวภาพ ด้านการสื่อสาร และสัมพันธ์ภาพในครอบครัวและด้านการอบรมบทบาทที่เหมาะสมในสังคม มีความสัมพันธ์กับลักษณะการเสพยาบ้าของวัยรุ่น ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การทำหน้าที่ของครอบครัว ตามแนวคิดของแมคมาสเตอร์ เป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของสมาชิกภายในครอบครัวเป็นอย่างยิ่ง

3. ลำดับการเกิด

ลำดับการเกิดเป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับการติดยาเสพติดของวัยรุ่น เป็นอันดับที่ 3 นั่นคือมีความสำคัญเป็นอันดับสุดท้าย ในการเป็นตัวแปรที่สามารถจำแนกความแตกต่างระหว่างกลุ่มวัยรุ่นชายที่ติดยาเสพติดและกลุ่มวัยรุ่นชายที่ไม่ติดยาเสพติด จากปัจจัยทั้งหมด 3 ปัจจัย โดยมีค่าสัมสัมพันธ์ค่าในนิตัลมาตรฐานเท่ากับ .426 ($C_i = .426$) โดยพบว่า วัยรุ่นชายที่ติดยาเสพติดจำนวน 42 คน หรือร้อยละ 43.8 ของวัยรุ่นชายที่ติดยาเสพติดทั้งหมดเป็นลูกคนเล็ก

ในขณะที่วัยรุ่นชายที่ไม่ติดยาเสพติดมีจำนวนเพียง 25 คน หรือร้อยละ 27.8 ของวัยรุ่นชายที่ไม่ติดยาเสพติดเป็นลูกคนเล็ก นอกจากนี้ยังพบว่า วัยรุ่นชายที่ติดยาเสพติดส่วนใหญ่เป็นลูกคนเล็ก รองลงมาคือ ลูกคนโต ลูกคนกลาง และลูกคนเดียว โดยคิดเป็นร้อยละ 28.1, 19.8 และ 8.3 ของจำนวนวัยรุ่นชายที่ติดยาเสพติดทั้งหมด ตามลำดับ

ลำดับการเกิดของเด็กในครอบครัวมีผลต่อพัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็ก และนำไปสู่พฤติกรรมการแสดงออก รวมทั้งพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของเด็ก อันเนื่องมาจากพ่อแม่อาจให้ระดับของความเอาใจใส่ต่างกัน ดังเช่นที่ Adler (1954) ได้ศึกษาลำดับการเกิดที่มีผลต่อบุคลิกภาพพบว่า ลูกคนเล็กมักเป็นลูกที่ได้รับการตามใจจนเสียเด็ก มักกลายเป็นเด็กมีปัญหา เช่น อาชญากร ผู้ติดสุรา และผู้ที่มีความผิดปกติต่างๆ และมักมีอาการทางประสาท ปรับตัวไม่ได้เมื่อเป็นผู้ใหญ่ และมักคิดว่าจะมีผู้คอยช่วยเหลือในยามที่มีปัญหา เมื่อโตขึ้นจึงมีลักษณะนิสัยลังเลในการตัดสินใจ เป็นคนติดพ่อแม่ ทำให้เกิดปมด้อย และไม่เป็นตัวของตัวเอง มักจะแสดงออกทางอารมณ์เพื่อเรียกร้องความสนใจ (ประดินันท์ อุปรมัย, 2532) สอดคล้องกับ นวลจันทร์ ทศนชัยกุล ที่กล่าวว่า ลูกคนเล็กมักจะได้รับ การเอาใจตามใจ และปกป้องมากจนเกินไป (Over Protect) จะส่งผลให้เป็นเด็กเอาแต่ใจ ขาดเหตุผล ไม่สามารถแยกแยะว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด สิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ เป็นคนเปราะบาง ขาดความอดทน ไม่สามารถแก้ไขปัญหต่างๆ ได้ เมื่อเผชิญปัญหาด้วยตนเอง เนื่องจากไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ทำให้เด็กเหล่านี้มีแนวโน้มติดยาเสพติดได้ง่าย (นวลจันทร์ ทศนชัยกุล, 2534 อ้างถึงใน นวลจันทร์ ทศนชัยกุล, 2540)

นอกจากนี้นันทา ชัยพิชิตพันธ์ (2541) พบว่า ปัจจัยประการหนึ่งของการเสพยาบ้าซ้ำของนักเรียนมัธยมศึกษาคือ ลำดับการเกิด สอดคล้องกับนันทินี พันธวงศ์ (2543) ที่พบว่า ปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการแพร่ระบาดของสารเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา จะมีความแตกต่างกันตามเพศ ระดับชั้น และลำดับการเกิด

จะเห็นได้ว่า ฐานะของเด็กในหมู่พี่น้องอันเนื่องมาจากตามลำดับการเกิดก่อนหลัง ก็มีผลต่อการติดยาเสพติดของวัยรุ่นไม่น้อยเช่นกัน แม้จะอยู่ในสิ่งแวดล้อมเดียวกัน เช่น พ่อแม่เดียวกัน สภาพแวดล้อมในครอบครัวเหมือนกัน แต่พี่น้องแต่ละคนในครอบครัวก็จะได้ผลแตกต่างกันจากสิ่งแวดล้อมนั้นๆ ได้ อย่างไรก็ตาม ลูกคนเล็กบางคนก็สามารถปรับตัวได้ดีในสังคม ไม่มีลักษณะนิสัยไปในทางที่เบี่ยงเบน นอกจากนี้ลูกคนเล็กยังมีข้อได้เปรียบ คือมีแรงจูงใจสูงที่จะเอาชนะ ส่งผลให้ลูกคนเล็กมักจะทำสิ่งต่างๆ ได้ดีกว่าพี่ (Adler, 1964 cited in Hajelle & Ziegler, 1992) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกรอบเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่จะต้องให้โอกาสแก่เด็กในการสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจในตนเอง และมีความเป็นตัวของตัวเอง

จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่ามีปัจจัยเพียง 3 ปัจจัยเท่านั้น ที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่สมการการจำแนกกลุ่ม ซึ่งแสดงว่าตัวแปรทั้ง 3 ปัจจัย สามารถร่วมกันทำนายปัจจัยคัดสรรด้านครอบครัวที่สัมพันธ์กับการติดยาเสพติดของวัยรุ่นชายตอนกลางได้สูงสุด นอกเหนือจาก 3 ปัจจัย

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่ผู้วิจัยศึกษาคือ การเห็นตัวอย่างในการใช้ยาเสพติดของสมาชิกในครอบครัว และจำนวนสมาชิกของครอบครัว แต่ปัจจัยดังกล่าวนี้ไม่สามารถทำนายการติดยาเสพติดของวัยรุ่นชายตอนกลางได้ อาจเนื่องจากเมื่อนำไปร่วมทำนายกับตัวแปรอื่นๆ แล้ว ทำให้มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามน้อยกว่าตัวแปรอื่นๆ จึงทำให้ไม่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่สมการการจำแนกกลุ่ม ดังเช่น ตัวแปรการเห็นตัวอย่างในการใช้ยาเสพติดของสมาชิกในครอบครัว และจำนวนสมาชิกของครอบครัว ไม่สัมพันธ์กับการติดยาเสพติดของวัยรุ่นชายตอนกลาง อาจเป็นเพราะเยาวชนไม่ทราบว่าสมาชิกในครอบครัวทั้งหมดก็คน ติดยาเสพติดหรือไม่ และมีใครบ้างที่ติดยาเสพติด หรืออาจจะเป็นเพราะว่าผู้ติดยาเสพติดส่วนใหญ่ไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดา ซึ่ง Ericson (1995) ได้กล่าวไว้ว่า วัยรุ่นมักจะลองยาเสพติดครั้งแรกพร้อมกับเพื่อน ถึงแม้ว่าผู้ปกครองจะเป็นผู้มีอิทธิพลหลักต่อการใช้ยาเสพติดครั้งแรก แต่ในเรื่องการใช้อายุนั้นอิทธิพลของเพื่อนจะมีมากกว่าผู้ปกครอง ซึ่งพบว่า อิทธิพลของเพื่อนและผู้ปกครองจะแปรผันตามอายุ โดยก่อนที่จะเข้าสู่วัยรุ่น อิทธิพลของทั้ง 2 กลุ่มจะเท่าๆ กัน แต่หลังจากอายุ 11 – 12 ปี เพื่อนจะมีอิทธิพลมากกว่าบิดามารดา ซึ่งเด็กจะเลียนแบบ และทำตามกลุ่มเพื่อน และใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อน ทำให้เวลาที่จะอยู่กับครอบครัวน้อยลง และวัยนี้เป็นวัยที่เปลี่ยนจากวัยเด็กเข้าสู่วัยรุ่น วัยรุ่นจึงมีความวิตกกังวลสูงและไม่มั่นใจในตัวเอง แต่เมื่อเข้ากลุ่มเพื่อนจะทำให้เขารู้สึกมั่นใจในตนเองมากขึ้น (นันทา ชัยพิพิธพันธ์, 2541) เนื่องจากความรู้สึกของวัยรุ่นกับเพื่อนจะมีความรู้สึกนึกคิดที่เหมือนๆ กัน รสนิยม ความสนใจ ทักษะคล้ายๆ กัน สามารถคุยกันรู้เรื่อง แม้กระทั่งเรื่องเล็กๆ น้อยๆ จนถึงเรื่องใหญ่ และเมื่อมีเรื่องอะไรมักจะเล่าให้เพื่อนฟัง ขอความคิดเห็น ขอคำปรึกษา และปรับทุกข์กับเพื่อน มากกว่าจะหันไปหาบิดามารดา เพราะมักคิดว่าบิดามารดาไม่เข้าใจตนเอง หรือพูดกันไม่รู้เรื่อง ซึ่งจากผลการวิจัยครั้งนี้ จึงทำให้ตัวแปรการเห็นตัวอย่างในการใช้ยาเสพติดของสมาชิกในครอบครัว และจำนวนสมาชิกของครอบครัว ไม่สามารถทำนายการติดยาเสพติดของวัยรุ่นชายตอนกลางได้